

ШОДУНАВКА

№ 2.

Београдъ 13. Януара.

1845.

НОВЫЙ ВѢКЪ.

(Хрватъ Србину.)

Падшу ће дигнути слога славу.
Мушвицки.

О мой друже, и по крви брате,
Чу ли ћеме божанствене гласъ!
Генио рода дира жице злате,
Дивнимъ словомъ учи слогу нась!
Одзивъ тражи у юначкой груди,
И къ животу сродна срца буди.

Одъ Балкана до синѣга мора
Разлѣга се дивне пѣсне звекъ,
Духъ народа трга се затвора
И по нѣму новъ се рађа вѣкъ:
Сѣда ето најосмо се ближе,
Већъ и сунце на прагъ браће стиже!

Съ Велебита пѣсна се обара,
Съ Фрушке горе одзива се братъ,
И Авала скомъ одговара,
И све горе — ; и Богъ ће намъ датъ,
Што од-давна побожно се моли,
За чимъ срце юначко нась боли!

Ой животе силный, крѣпкий, здравый!
Ой просвѣто яви намъ се текъ!
Явите се дуси силни у слави,
Надячайте судбу и старый вѣкъ!
Отачбина погибе за вами,
Немож' тужна да оживи сама!

Едань Богъ є у обадва храма,
Еднимъ гласомъ гласи „Отче нашъ!“
„Люби брата кано себе сама!“
Учи светы законъ нашъ и вашъ!
На та врата сунце већъ продира,
Туда ће уник' къ нама анђео мира!

Я ћу съ тобомъ, а за срећу болю,
На Косову плакат' срца плачъ!
Ты ћешъ са мномъ на гробничкомъ полю
Тужећ' звати стары Хрвата мачъ:
Небы л' теби вратила се срећа,
А моима слога и јакость већа!

Деветнаестый вѣкъ є — вѣкъ Слављана:
У слављанскомъ нашъ є новый вѣкъ;
Слава одъ тежки уздике се рана;
У вѣ здравлю нашъ ће быти лѣкъ!
Немой брате да се изгубимо!
Руку у руци — паз'мо гдѣ стонмо!

Скривенатинъ.

МУДРА ИЗРЕЧЕНИЯ

изъ ТЕСТАМЕНТА НАПОЛЕОННОВОГО.

(Превео А. Н.)

Люди и време єсу загонетке, кое политичаръ рѣшити има, и кое онъ само често погрѣшино толкуе.

Люди инеу числа, него слободна суштесства, коя у садашњости насладићен је свио свои права ишту, и коя поредъ мира и поредка слободу и самосталность зактеваю.

Време є матерія, изъ кое цѣло предиво политике састављено быти мора, и то є лудость, овому силомъ некій видѣ дати хотѣти, кои нѣмѹ нїе сходанъ.

Политично робство прошло є, као и духовно суевѣрје.

Люди ће слободна устроенія, коя нїово иманъ по законима заштићаваю и нїовъ животъ и нїову слободу снажно бране.

Слободне идеје јесу наслѣдје свио људиј, који неће само поданици, него и државограђани да буду.

Владѣтель може свѣтъ изъ котве (ленгера) покренути, кадъ са согласиемъ общтега мнѣнїя влada.

Народи ишту владѣніе праведны закона,
а презиру гадно самовольство.

Гласъ народа єсте израженіе общтага човечіегъ разума , и закони , кои се на овоме оснину , обезблѣю државу одъ сваке бурѣ .

Онай є владѣтель снаажань и великий, кои
найразумніе и найпоштеніе мужеве изъ свога
народа за совѣтнике узети може. Они га-
чине свагда внимательнымъ на оно, што ис-
тино благо народа постизава, и прибавляю-
му повѣреніе, коимъ може онъ у свима опас-
ностима на ючакку и снаажну помоћь свои
рачунати.

Владѣтель , кои свое совѣтнике изъ свію
класса небира , одуздима себи увиђавность сво-
га времена, и губи наклоность свои поданица.

Сажалъни достоянь є онай владѣтель, кои
найспособніе и найдобродѣтельніе мужеве у свой
окружай неузима.

Глупость е найвише држава упронастила.

Кадъ владѣтель найспособнѣе мужеве за свое совѣтнике бира, онъ побуђує тимъ и нау-
ке и лепа художества и подкреплява трговину
и радиность. Ово су прави извори богатства
држава, честь князева, срећа народа.

Слобода чини науке и трговину цветаю-
ћомъ, и кадъ князъ само оне препоне съ пута
уклони, кое ићномъ безпрепетномъ вођеню на
путу стое, онда чини оно, шта одъ ићга дуж-
ностъ изискуе.

Владѣтель се нема ни одѣ чега тако бояти, као одѣ куге улагиванї и преваре.

Добри друмови и слободна трговина, то су средства, коя трговину подићи и народе у дјателност и благостанъ поставити могу.

Народъ мора быти храбаръ, а то е свакій
слободанъ народъ, кои сеничего тако небои-
као срамногъ подярччя.

Треба одушевлявати младо и старо за отечества честь и — — — —, и никакавъ неприятель неће се смети усудити овога се коснути.

**Слободный народъ есте храбаръ народъ, и
оно су будале, кои юнаке робствомъ образова-
ти траже.**

Владѣтель нарочито мора се старати, да у свакомъ дѣлу истину дозна, јеръ му само ова ползу приноси, а лажа и превара упропашћує и њега и његову фамилију.

Владѣтель треба благородно да мысли и
да се разговара съ богатымъ и са сиромаомъ
пріятельски.

Владѣтель треба да избѣгава порокъ, да се чува одъ зла и да удалява одъ себе люде, кои неће свагда свою дужностъ по могућству да испуниваю.

Трчилаже и улагивалице могу владѣтеля
кодъ народа омразити.

КАДЬ Е И ЗАШТО Е ПРЕСТАЛО КРУ-
НИСАНЬ НЕМАЧКИ ЦАРЕВА У РИМУ?

Фердинадъ I. како ступи на престоль немачкій 1558. године, одма пошље свогъ великогъ коморника Гусмана папи Павлу IV. у Римъ, да му яви оставку Карла V. на владу немачку, да га увѣри о своїй према њему покорности, и заштити, и да му обзнати, да ће онъ скоро чрезъ свое посланство себи крунисање у љига запросити. Но Паво IV., кои посланика Фердинандовогъ као царскогъ посланика ни припознати нехтеде, по сили системе хилдебрандске исясни се, да онъ оставку Карла V. неуважава, што она ніє њему у руке предана; исто тако неуважава и непризнае изборъ Фердинандовъ за цара, што овай изборъ одъ части произилази одъ еретични кнезова, кои се сваке милости и власти, коју су они пре одпада свогъ одъ римске цркве имали, лишавају; него да се Фердинандъ подложи папиномъ суду, да се избора у Франкфурту држаногъ одрекне, и да се похае, пакъ ће одъ отеческе благонаклоности папине опроштење получити. У исто време иште папа одъ Фердинанда, да онъ свогъ сына Максимилијана, когъ су Евангелици воспитали,

или одъ наслѣдства изключи, или га у Римъ пошлѣ, да се тамо поправи; у великой школи у Бечу ни единогъ профессора, безъ одобрения Єсуга, да неостави; инквизицію*) у целомъ царству немачкомъ, а имено у наследственнимъ државама аустрийскимъ да уведе, и све книго-печати, до оне, кою бы папа потврдио, да раззори. — На ова захтеваня по налогу цара Фердинанда, нѣговъ државный подпредставникъ папи озбыльно одговори. Онъ, као католикъ, признае првенство апостола Петра; али не у лицу папе, него у целой цркви. Цару придае право на бирање папа, на сазиванje синода, на сметанj безбожни папа, и на судейску властъ надъ мирскимъ доброма папинимъ. Онъ спомиње, да цареви неполучавају свою властъ одъ папе, него одъ Бога, да є царевина старіја одъ папинства, и да царство нѣ црквено благодѣјанje, и да и у светомъ писму нестои: Дайте папи, што є папино; него: Дайте цару, што є царево. Онъ обясни, да Христосъ у свомъ божественомъ величеству непотребује земногъ намѣстника; и ако бы папа башъ и Христовъ намѣстникъ био, то другачије быти неможе, него као што є самъ Христосъ на земљи живио, сирѣчъ безъ власти мирске. У осталомъ крунисани људи царева нема никакве свѣтске вредности; љубо многи стари римски и немачки цареви нису бивали одъ папа крунисани, пакъ су опетъ зато одъ ових и свуда за поглаваре државе признати били. Шта више, кадъ нису римски цареви безъ крунисания папиногъ дѣйствителни владатели; то Рудолфъ I., кога никадъ никакавъ папа нѣ крунисао, Болонију и Романију законно папи поклонити нѣ могао, слѣдователно морао бы папа исте државе царству натрагъ повратити. Притомъ напоминje Седљ цару свомъ, „да су стари римски цареви зле намѣре римски папа често строгосћу предупређивали, оружанимъ рукомъ протива њи устали, градъ Римъ насилино узимали, и папама различито капу кроили, а кад-кадъ ји и съ њијовогъ достоинства сметали.“ — У осталомъ ова препирка са папомъ имала є то следство, да є крунисанj немачки царева у Риму одъ то доба престало.

Л. П.

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЮ СРБІЕ.

Поздрављъ вама браћо кнезови срезки и кнезови сеоски, и сва проча браћо! Ето одши-

љъ се Господаръ кнезъ Радованъ Грбовићъ заради вилајетски послова, десетака, и беглукъ турски усева, и беглукъ турске стоке, и кошенија сена за беглукъ, и за јаванску войску, зато вами препоручујемо, да вы устанете то дѣло помоћи совершивати, а Господаръ виконтъ Луко остае надъ войскомъ, а Господаръ кнезъ одређује се у кнежини са вами послана да гледа и да уређује, и то гледайте што скорије учинити. Остаемъ

Вашъ братъ

У Баиру
30 Јула 1815.

ПЕТАРЪ МОЛЕРЪ.

Господаромъ Кнезовомъ срезкимъ и сеоскимъ.

у

Кнежину Грбовића.

С М Е Ш Н О.

Фридрихъ, кнезъ хесендармштадскій, 1839. године путуюћи, приспѣ у градъ Тангеръ (Танђија). Са собомъ є и двое каруца водио, но употребљије одъ ти збогъ забране тангерскога града чинити нѣ могао. Зато кнезъ одма мароканскомъ цару молебно пише, да бы му онъ допустio по главнимъ улицама града се провести, за кое онъ себе обvezује о свомъ трошку оне улице дати калдрисати, куда му се возити буде дозволило. Султанъ мароканскій на ово милостиво рѣшенje свое уступи съ тимъ условијемъ, ако кнезъ Фридрихъ са каруца буде дао точкове повадити, зашто безъ тога добрий владѣтель бои се, да му небы кои одъ нѣговы верни поданици погаженъ био, и тако у опасностъ дошао. Кнезъ условије то точно испуни, давши изъ једи одъ свои двое каруца точкове повадити, пакъ тако после корито одъ каруца међу две мазге свеже и затимъ, у њему седећи, по Тангру се проведе. На ово једанъ критикъ вели: „Зашто се небы могло на тай начинъ и по другимъ мѣстима возити?“

Зора.

И С К Р И Ц Е.

XXVIII.

Како овце, кое леже у једной яри, на једномъ полю скачу, немысле једна за другу, ако

*) Судъ противъ бретика.

падне у дубљину, ако лупеж ю украде, ако ю чобанъ или одере те изеде; тако и мы у једномъ мѣсту зајди живимо, а што се одъ наше ближњѣ браће (жалости и немили мы!) ради, виши немаримо. Невидимо, да є милост прама браћи користь наша и потреба већа, него дужност; ћръ оно, што се съ ныма згоди, и на съ очекива, да ране ньиове трују нашъ зракъ. Као сгречени смо са свима нашимъ удовима, као стрешени одъ великога страха, друге храбости немамо, него храбрость одъ каменице*), коя се затвори и стисне у себи, а неизлази него да се насити. Нитко незна говорити о тугама браће свое бѣдне, свакій се бои, да горе недође. Може да гласъ одъ срца остане за неко време нечувенъ, али на концу ипакъ у својој простоти даль допире, него топови, даль него грмљавина. Но мы, неимающи срца, немамо ни храбости людске... Близници смо си съ тѣломъ, а съ душомъ туђи. Слаби смо, а нећемо да јданъ другогъ уздржимо. Имамо болесть млады народа, а тежку и тужну нејакость одъ стары. Говоримо побожни съ Богомъ о тугама и бѣдама нашимъ; неће се Богъ лютити на молитве наше, неће на съ себе отерати, нема у њега гињва, охолости пини страха. Браћо, нека баремъ любавъ буде оружје наше, нека буде црква кула наша!

— Сама правичность обезбѣђава одъ падења, не сила.

— Човекъ треба слободанъ да буде, и бытће слободанъ

— Любавъ къ отечеству и народно чувство предпостављаю неку благородну гордость, увиђенѣ свога достоинства.

— Свако благо и само богатство земља неможе се мѣрити са срачотнимъ и јаднимъ чувствомъ, кое произлази изъ увиђеня свое зависности.

— Човечество је као дѣте, кое се на какво ново стане мало по мало павикути може.

— Само сурови непросвѣштени народи нију любопытни, они неишту новы знаја, зашто неосећају нынову.

*) Оштриге.

— Кадъ човекъ мысли, онда є наравнији човекъ; саобщеніе мыслей њего је најсветије право.

— Право є, да се стане просвѣте народа мѣри по множини и доброти новина, кое у њему излазе и читаю се.

— Войска є силна войводомъ, земља слободомъ.

— Како и крозъ шта смо? пыташе стари; шта смо? народи средњега вѣка; на што смо? данашњи пытаю.

— Што є данасъ мнѣнje, пре десетъ година было є мудрованъ.

— Време є капља, съ крова падаюћа, коя найпосле и каменъ избуши.

— Џель нашега є времена грађанинъ, не више човекъ.

ЗАГОНЕТКА.

Слогъ тек' јданъ више немамъ,
И само петь писмена,
Многимъ людма чести даемъ,
А мужкогъ сањь имена.

И два слога могу дати,
Ал' с' лишавамъ тад' себе,
Кој бы ме радъ узнати,
Ну' нек' види промене.

Првый слогъ мой чини реку,
(Нек' погоди коя є — ?)
Ови многи броди секу,
Ал' Србима страна є.

Съ другимъ слогомъ животно є,
Богатоме забавно,
Сиромају излишно є,
Но и ником' потребно.

Дела знаро, чикъ начини,
Одъ једнога цела два!
Па да т' речемъ у дружини:
Аферимъ му, нешто зна. —

Глиша Зубанъ.